

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Een nieuwe structuur voor de Brusselse politie?

Ponsaers, P.; Devroe, E.

Citation

Ponsaers, P., & Devroe, E. (2016). Een nieuwe structuur voor de Brusselse politie? *Vigiles*, 2016(2), 45-50. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/42124>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/42124>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

EEN NIEUWE STRUCTUUR VOOR DE BRUSSELSE POLITIE?

Paul PONSAERS |

Prof. dr. em. UGent
Vakgroep Strafrecht, Criminologie en Sociaal Recht

Elke DEVROE |

Associate Professor Universiteit Leiden
'Institute of Security and Global Affairs' (ISGA)

Op 13 november 2015 was Parijs het slachtoffer van terroristische aanslagen waarbij Belgische jihadi's betrokken waren. Op 22 maart 2016 was Brussel het doelwit van terreur, net als de Parijse aanslagen opgeëist door Islamitische Staat (IS of DAIISH). In deze opiniebijdrage formuleren Paul Ponsaers en Elke Devroe een aantal bedenkingen inzake het beleid dat de Belgische Regering ontwikkelde om de politie te ondersteunen in haar anti-terreuraanpak in het Brusselse. Een en ander kreeg meer bepaald vertolking in het zogenaamde 'Kanaalplan'. Tegelijkertijd gaan de auteurs in op de vraag of de politie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest anders gestructureerd dient te worden opdat het betrokken beleid geoptimaliseerd zou kunnen worden.

TER INLEIDING

Nadat duidelijk werd dat Belgische jihadi's betrokken waren bij de aanslagen in Parijs op 13 november 2015 kwam de federale Regering met een zogenaamd 'Kanaalplan' om de politie te ondersteunen in haar anti-terreuraanpak in het Brusselse. Intussen werd Brussel (meer bepaald de luchthaven van Zaventem en het metrostation Maalbeek) op 22 maart 2016 doelwit van een aanslagenreeks, net als de Parijse aanslagen opgeëist door Islamitische Staat (IS of DAIISH). We stellen in deze opiniebijdrage de vraag in hoeverre dit Kanaalplan effectief is en bijdraagt tot het indammen van dergelijke drieste aanslagen.

In eerste orde gaan we in op de voorgeschiedenis van het jihadi-fenomeen in het Brusselse. Hieruit blijkt dat het niet gaat om een incidentele gebeurtenis, maar om een aaneengesloten reeks van evenementen waartussen diverse verbanden tussen personen lopen, en dit reeds sinds 1995. Het gaat met andere woorden niet om een nieuw fenomeen, maar om een nieuwe fase in de ontwikkeling.

Daarna gaan we in op de structurering van de politie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met het oog op een aangepaster beleid.

DE VOORGESCHIEDENIS VAN DE AANSLAGEN IN PARIJS EN IN BRUSSEL

Bomaanslagen wekken de indruk dat het gaat om plotse gebeurtenissen die als het ware geen voorgeschiedenis hebben en onderling geen verband hebben met elkaar. Niets is echter minder waar.

Reeds in 1995 werd Frankrijk geconfronteerd met een grootschalige reeks van aanslagen door de 'Groupe Islamique Armé' (GIA). Frankrijk heeft zich toen bijzonder veel moeite getroost om de schuldigen van die aanslagen te vinden en voor de rechter te brengen. Dat is de Franse Justitie deels gelukt, deels niet. Het is hier niet de plaats om deze ganse geschiedenis uit de doeken te doen, maar wel om te wijzen op het feit dat het toen reeds duidelijk was dat Brussel fungeerde als uitwijkbasis voor de betrokken jihadi's. In ieder geval was het zo dat één van de betrokkenen bij deze aanslagen, S.A.A.B., in Frankrijk veroordeeld en opgesloten werd omwille van zijn directe betrokkenheid bij de bomaanslag op het RER-station Saint-Michel. Na zijn opsluiting beraamden Parijse GIA-militanten een plan om deze terrorist uit de gevangenis te helpen ontsnappen. Hierbij waren diverse personen betrokken. Het ging in de eerste plaats om S.B., een ronselaar uit de filière van het 'Parc des Buttes Chaumont', die na zijn veroordeling naar Syrië vertrok en van daaruit het hoger genoemde ontsnappingsplan aanstuurde. Hij betrok hierbij een aantal Franse geradicaliseerde jongeren, met name de latere daders van de aanslagen op Charlie Hebdo en op de Joodse supermarkt in Parijs: S.B. had hen leren kennen in de kringen van het 'Parc des Buttes Chaumont' en in de gevangenis.

Vandaag weten we: 1) dat S.B. op een video van DAIISH figureert enkele dagen na de Charlie Hebdo-aanslagen van 7-9 januari 2015 in Parijs; 2) dat een deel van de daders van de GIA-aanslagen in 1995 in Brussel terecht stond in het kader van het zogenaamde Zaoui-netwerk, en dat zij, waaronder F.M., in september 1995 veroordeeld werden door de Brusselse rechtbank; 3) dat dezelfde F.M. eveneens betrokken was bij de hoger geduide ontsnappingspoging van S.A.A.B.; 4) dat een foto van F.M. na de aanslagen van 13 november 2015 in Parijs teruggevonden werd in een gsm-toestel: op die foto staat hij naast Abdelhamid Abaaoud; 5) dat S.B. in Syrië vier gegijzelde Franse journalisten bewaakte, samen met M.N. (die ervan verdacht wordt de aanslag op het Joods Museum in Brussel gepleegd te hebben) en N.L. (die ervan verdacht wordt betrokken geweest te zijn bij de aanslagen van 13 november 2015 in Parijs en overleed bij de aanslag van 22 maart 2016 op de luchthaven van Zaventem).

Diverse rekruteringscirkels voor jihadi's waren in het verleden actief in ons land. Het gaat met name om: 1) een eerste cirkel, gevormd door het 'Centre Islamique Belge' (CIB), opererend rond de Syriër B.A. in Molenbeek, eind der jaren 1990. Diverse contacten met terreurgroepen kwamen tijdens het Belgische onderzoek naar de zogenaamde 'Tabich-groep' rond het CIB aan het licht; 2) een tweede cirkel, gevormd rond de figuur van F.B. en 'Sharia4Belgium'. In september 2014 vond een grootschalig proces plaats tegen 45 leden van deze vereniging. De rechter stelde toen in zijn vonnis vast dat een grote groep van beklaagden verstek liet gaan, vertrok naar Syrië en zich daar aansloot bij 'Jabat Al-Nusra'; 3) een derde cirkel, gevormd door het zogenaamde 'Zerkani-netwerk'. Op 29 juli 2015 ging het proces tegen dat netwerk van start. 32 personen werden in beschuldiging gesteld. Vele verdachten lieten verstek gaan; 4) een vierde cirkel, gevormd rond de figuur van Abdelhamid Abaaoud. Een week na de Charlie Hebdo-aanslagen in Parijs doet de Belgische politie op 15 januari 2015 een inval in een 'safehouse' van een terreurcel in Verviers die onder zijn leiding staat.

Vandaag weten we: 1) dat de hoger genoemde D.B. ontvangen werd door B.A. in het CIB in Molenbeek; 2) dat een voormalig lid van 'Sharia4Belgium', B.E.M., aangehouden werd in het kader van de Brusselse aanslagen van 2016; 3) dat een aantal (bij verstek) veroordeelde leden uit het 'Zerkani-netwerk' later actief zal participeren in de Parijse en Brusselse aanslagen: dat is onder meer uitgesproken het geval

bij Abdelhamid Abaaoud en de reeds genoemde N.L.; en 4) dat na de politie-interventie de officiële woordvoerder van DAIISH een verklaring aflegt vanuit Syrië.

Uit het voorgaande leren we dat, toen een aantal jonge individuen vanaf 2011 uit België vertrok om deel te nemen aan de gewapende strijd in Syrië, dit niet ervaren werd als sterk problematisch. Het ging tenslotte om 'foreign fighters' die er vooral op uit waren zich te mengen in een militair conflict, gericht op het verwerven van territoria in het buitenland. Vanaf 2012 begon men zich in België en elders in Europa evenwel te realiseren dat er iets anders aan de hand was en stelde men de terugkeer vast van 'returnees' naar Europa als getrainde terroristen. In vele gevallen konden zij bij hun terugkeer onder de radar blijven en in de Brusselse geradicaliseerde biotoop mee de Parijse (november 2015) en Brusselse (maart 2016) aanslagen voorbereiden en plegen. In oktober 2015 stonden er, volgens de Belgische minister van Binnenlandse Zaken Jan Jambon, niet minder dan 837 individuen op de lijst van de Belgische inlichtingendiensten, waarvan 273 die naar Syrië of Irak gereisd waren. België scoort het hoogst in de lijst van landen van de Europese Unie met het grootste aantal Syrië-gangers per capita¹. 80 van hen zouden intussen gesneuveld zijn aan het front; 134 van de betrokken personen zouden intussen teruggekeerd zijn². Het gaat niet langer om individuele jihadi's of 'lone wolves' die hier terreuraanslagen plegen, maar het gaat om een 'georchestreerde' campagne, gevoerd door DAIISH in heel Europa. Daarbij worden geradicaliseerde jongeren ingezet in een centraal georganiseerd internationaal netwerk. De onderlinge verbanden tussen de personen, betrokken bij de aanslagen in Parijs en Brussel, maken dit duidelijk.

Hetgeen voorafgaat verplicht ons ernstige vragen te stellen over de effectiviteit van een louter strafrechtelijke benadering van het terreurfenomeen. Ondanks uitstekend spoorwerk van de politiediensten, de hardnekkigheid van het Belgisch federaal parket en de doortastendheid van de rechtbanken in de drie hoger vermelde casussen is men er niet in geslaagd het terrorisme waarmee we kennis maakten in Parijs en Brussel, te voorkomen. Deels is dat te wijten aan de geografische mobiliteit van de betrokkenen waardoor velen wel veroordeeld werden, maar hierbij verstek lieten gaan en hun activiteiten elders en/of clandestien verder gezet hebben. Een andere verklarende factor is de 'plasticiteit' van de terreurcellen waarmee gerecht en politie vandaag te maken krijgen

1 B. VAN GINKEL en E. ENTENMANN (ed.), *The foreign fighters – Phenomenon in the European Union – Profiles, threats & policies* (ICCT research paper), Den Haag, ICCT, 2016.
2 Verenigde Commissies voor de Justitie en voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt, 2 december 2015.

in Europa. Zij die instaan voor logistieke ondersteuning, staan later in voor de coördinatie van de aanslagen om nog later als uitvoerder op te treden. Zonder onderscheid des persoons wordt een globale terreurstrategie uitgezet waarbij personen en cellen eerder als 'objecten' aangewend worden dan als 'subjecten'.

DE BELGISCHE STAATSCONSTRUCTIE EN DE POLITIEKE GEVOLGEN ERVAN

Er bestaat uiteraard nog steeds een overkoepelende federale Regering voor het gehele Belgische grondgebied die vooral bevoegd is voor de autoriteitsdepartementen als Defensie, Justitie en Binnenlandse Zaken. Het land telt daarenboven drie zogenaamde 'Gewesten' en drie zogenaamde 'Gemeenschappen'. Het meest gecompliceerd is de situatie in het Brusselse 'Gewest'. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een eigen Parlement en Regering, bevoegd voor gewestmateries³. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering bestaat uit een minister-president, vier ministers (twee Nederlandstalige en twee Franstalige) en drie Staatssecretarissen⁴. Deze Brusselse Regering wordt geleid door minister-president Rudi Vervoort (PS)⁵ die in zijn hoedanigheid onder meer bevoegd is voor het stedelijk beleid in de Gewestregering. Opvallend is dat een aantal leden van deze Regering tezelfdertijd politieke mandaten bekleden (burgemeester, gemeenteraadslid, adviseur) in een aantal van de 19 Brusselse gemeenten. Zo is Vervoort eveneens titelvoerend burgemeester in Evere.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vormt in realiteit één demografisch geheel dat evenwel bestaat uit 19 gemeenten met elk een eigen burgemeester. Het valt op dat de politieke verdeeldheid in het Brusselse Gewest erg groot is, ondanks het manifeste overwicht van Franstalige partijen. Vooral de rivaliteit tussen de

Franstalige PS (gesteund door de Waalse Gewest- en de Franse Gemeenschapsregering) en de Franstalige MR (gesteund door de federale Regering) is opmerkelijk.

De gevolgen voor het beleid inzake veiligheid

In de huidige Staatsstructuur is de politiematerie bij uitstek federale en gemeentelijke materie en slechts op marginale wijze een 'gewestelijke' aangelegenheid⁶. Kortom: het is veeleer de dualiteit federaal/gemeentelijk die de politiedynamiek bepaalt dan de dualiteit federaal/gewestelijk. Een en ander wordt sterk in de hand gewerkt door het feit dat de burgemeester in België politiek verantwoordelijk is voor de activiteiten van 'zijn' korps. Hij kan, in tegenstelling tot Nederland⁷, onmogelijk zijn politiebevoegdheid delegeren aan één van zijn schepenen⁸.

Sinds de politiehervorming rond de vorige eeuwwisseling is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onderverdeeld in zes politiezones, elk met een andere capaciteit. De grootste zone is de politiekezone Brussel Hoofdstad/Elsene waar één politieambtenaar instaat voor slechts 107 inwoners: met deze ratio scoort dit korps het sterkst in het Brusselse Gewest. De omringingscoëfficiënt is, vergeleken met alle andere Brusselse politiezones, het minst voordelig in de politiekezone Brussel-West met daarin de gemeenten Sint-Jans-Molenbeek, Koekelberg, Jette, Ganshoren en Sint-Agatha-Berchem: de bedoelde coëfficiënt bedraagt aldaar één inspecteur per 245 inwoners⁹.

In de nasleep van de gebeurtenissen in Parijs op 13 november 2015 kwam België in toenemende mate in het vizier van internationale waarnemers die wezen op Sint-Jans-Molenbeek als zogenaamd 'broeiest van internationale terreur'. De herstructurering van de Brusselse politiezones komt in het debat dat hieruit volgt, ter sprake.

3 K. MEERSCHAUT en P. DE HERT, "Een integraal veiligheidsbeleid op gewestelijk niveau. Het Brusselse Gewest naderbij bekeken", *Rechtsleer & Doctrine* 2008, 542-576.

4 D. JACOBS en M. SWYNGEDOUW, "Een nieuwe blik op achtergestelde buurten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest", *Tijdschrift voor Sociologie* 2000, afl. 3, 197-227.

5 R. VERVOORT, *Politieke beleidsverklaring van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, 22 oktober 2015.

6 P. PONSAAERS en E. DEVROE, "Nationale politiebestedingen in beweging in Europa" in X. (ed.), *Handboek politiediensten*, Mechelen, Kluwer, losbl., 41-98.

7 R. PRINS en L. CACHET, "Integrale veiligheidszorg en de burgemeester", *Tijdschrift voor veiligheid* 2011, afl. 1, 43-58.

8 P. PONSAAERS en S. DE KIMPE, *Consensusmania. Over de achtergronden van de politiehervorming*, Leuven/Leusden, Acco, 2001.

9 Zie ter zake: VAST COMITÉ P, *Toezichtsonderzoek naar de inzet van de politiecapaciteit in bepaalde wijken van Anderlecht en Sint-Jans-Molenbeek teneinde de veiligheid (leefbaarheid) van de burgers te waarborgen. Tussentijds verslag*, <http://www.comitep.be/AdditionalReports/2014-12-11%20Anderlecht%20en%20Sint-Jans-Molenbeek.pdf>, 27 oktober 2011.

De sleutels tot de oorzaken van de problemen liggen in handen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Men kan stellen dat de repressieve functies van de politie in essentie federale materie zijn, terwijl de sociaal-preventieve aspecten inzake de strijd tegen het terrorisme (de kwestie van de oorzaken voor criminaliteit en radicalisering, met name die aspecten die de weerbaarheid ertegen verhogen, zoals tewerkstelling, onderwijs, sociale huisvesting en welzijn) in grote mate tot de bevoegdheden behoren van de Gewesten en Gemeenschappen. Vanuit dat oogpunt is een integraal veiligheidsbeleid in een federaal land als België dan ook onvermijdelijk steeds voorwerp van bijzonder veel overleg tussen overheden op diverse beleidsniveaus¹⁰. Er is al een Kadernota Integrale Veiligheid (KIV) (momenteel is een hernieuwde versie in voorbereiding) nodig om het beleid op federaal niveau af te stemmen op dat van de Gewesten en Gemeenschappen. Een dergelijke Kadernota is – zo kan gesteld worden – vooral een oefening om wederzijds elkaars beleidsdomein af en op te lijnen¹¹. Een doortastend integraal veiligheidsbeleid kan hier bezwaarlijk uit voortvloeien.

Daarenboven is het zo dat het Belgische politieconcept nog steeds wezenlijk gestoeld is op een tweedeling tussen 'gerechtelijke' en 'administratieve' politie, die we kunnen beschouwen als een erfenis uit de Napoleontische periode¹². Deze tweedeling werkt door op het niveau van de federale politie, maar ook op dat van de lokale politie. De 'gerechtelijke politie' functioneert in grote mate onder supervisie van Justitie, de 'administratieve politie' onder Binnenlandse Zaken. De 'gerechtelijke politie' verloopt in grote mate onder de leiding en het toezicht van de magistratuur. De 'bestuurlijke politie' verloopt onder de bevoegdheid van de bestuurlijke overheden, in essentie van de minister van Binnenlandse Zaken (federaal) en de burgemeesters (lokaal). Opnieuw wordt deze tweedeling opgevangen door middel van overleg tussen gerechtelijke en bestuurlijke overheden. In essentie worden die vorm gegeven doorheen de vaststelling van het 'Nationaal Veiligheidsplan' enerzijds en van het 'Zonaal Veiligheidsplan' anderzijds. Beide soorten van plannen zijn voorzien in de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus¹³ en behelzen de puur politieke

aangelegenheden die te maken hebben met het zogenaamde 'ketenbeleid' (afstemming tussen bestuurlijke en gerechtelijke prioriteiten van de politie). Deze plannen laten dan ook niet toe te komen tot een doortastend integraal veiligheidsbeleid waarbij gestreefd zou kunnen worden naar samenwerking en partnerschap tussen en met diverse instanties van *niet* politionele en gerechtelijke aard.

Kortom, dit alles wel overwogen zijn burgemeesters in grote mate afhankelijk van de federale Regering om hun politiebeleid vorm te kunnen geven, terwijl zij afhankelijk zijn van de Gewest- en Gemeenschapsregering om hun sociaal preventief veiligheidsbeleid te kunnen boetsen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijkt dat een bijzonder moeilijk gegeven omwille van de politieke verdeeldheid, die juist op die punten uitgesproken tot uiting komt.

Het federale zogenaamde 'Kanaalplan' als illustratie van de politieke tegenstellingen

De kritiek op de organisatie van de politie in Brussel nam na de aanslagen van 22 maart 2016 op de luchthaven van Zaventem en het metrostation Maalbeek toe. Diverse commentatoren wezen op de versnippering van het politie- en politieke landschap in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met zijn zes politiezones en 19 gemeenten in één demografische geheel. De Belgische premier Charles Michel reageerde op 2 april 2016 laconiek in interviews met *Het Laatste Nieuws* en *La Libre Belgique* en stelde: "Ik ken geen taboes. Maar ik heb niet de indruk dat er in Zaventem twee bommen zijn ontploft omdat Brussel zes politiezones telt (...) Ik hou niet vast aan structuren als hun meerwaarde niet bewezen is. (...) Maar vandaag lijkt zo'n aanpassing mij geen prioriteit".

De discussie over de versnippering in het Brusselse Gewest dateert echter van *vroeger* dan 22 maart 2016. Ze stak de kop op naar aanleiding van de voorstelling van het federale Kanaalplan in januari 2016, opgesteld als antwoord op de gebeurtenissen in Parijs op 13 november 2015. Volgens het Kanaalplan moeten er dit jaar reeds 300 bijkomende politiemensen ingezet worden in het territorium waarop het plan focust en dat zich uitstrekt over de

10 E. DEVROE, 'A swelling culture of control'. *De genese en de toepassing van de Wet op de administratieve sancties in België*, Antwerpen/Apeldoorn, Maklu, 2012.

11 W. BRUGGEMAN, "Nationaal veiligheidsbeleid: eindelijk opnieuw geïntegreerd?", *Panopticon* 2016, 145-152.

12 P. PONSAERS en E. DEVROE, "Nationale politiebesteden in beweging in Europa" in X. (ed.), *Handboek politiediensten*, Mechelen, Kluwer, losbl., 41-98.

13 BS 5 januari 1999.

gemeenten Molenbeek, Vilvoorde¹⁴, Anderlecht, Koekelberg, Laken¹⁵, Schaarbeek, Sint-Gillis en Sint-Joost-ten-Node: een en ander is samen goed voor een investering van 39 miljoen euro.

Het is merkwaardig dat het Kanaalplan opteert voor samenwerking tussen de voormelde gemeenten en daarbij Brussel-Stad grotendeels (enkel de deelgemeente Laken, slechts een beperkt onderdeel van Brussel-Stad, participeert) buiten beschouwing laat. Verder valt op dat dit federaal plan zich richt op samenwerking op gemeentelijk niveau en niet op samenwerking tussen politiezones. Het plan doorsnijdt als het ware de politiestructuur zoals deze bij de politiehervorming van 1998 ingesteld werd, ten voordele van een alliantie tussen burgemeesters van specifieke gemeenten¹⁶.

De meest urgente maatregelen in het Kanaalplan hebben betrekking op Molenbeek en Vilvoorde. Molenbeek kreeg meteen, vanaf 1 februari 2016, in een eerste fase 50 politiemensen bij; voor Vilvoorde waren dat er 20. Het gaat om federale personeelsleden die toegevoegd worden aan de lokale politiezones. De coördinatie van een en ander zal waargenomen worden door de korpschef van de politiezone Brussel-West/Molenbeek en de Brusselse directeur-coördinator van de federale politie. Het Kanaalplan kende een eerder pruttelende start omwille van weerstanden vanwege de politiebonden.

In dezelfde periode als de totstandkoming van het Kanaalplan, meer bepaald op 21 januari 2016, stelde de Brusselse minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Rudi Vervoort¹⁷, een preventie- en bestrijdingsplan voor dat hij voorberedde met de burgemeesters van Brussel-Stad, Schaarbeek, Anderlecht en Molenbeek. Vervoort stelt zijn gemeenten een globale aanpak voor van het radicalisme. Het is de bedoeling om via dit instrument van zo nabij mogelijk in te spelen op de behoeften die geformuleerd worden door de gemeenten en de inwoners van het Gewest zonder te discrimineren of te stigmatiseren. Er wordt sterk ingezet op beleidsdomeinen zoals onderwijs, jeugdhulp, opleiding, tewerkstelling, huisvesting en sociale cohesie.

Beide plannen, het Kanaalplan van het federale departement Binnenlandse Zaken en het preventie- en bestrijdingsplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, houden geen enkele verwijzing naar elkaar in.

BESLUIT

In deze opiniebijdrage stelden we vooreerst vast dat de strafrechtelijke aanpak van radicalisering en terrorisme weinig structureels bijgedragen heeft aan het reëel terugdringen van de betrokken problemen. Vervolgens gaven we aan dat de Belgische Staatsstructuur en de permanente hervorming ervan als het ware een tweesporenbeleid deed ontstaan waardoor de sociaal-preventieve functie van de Gewesten en de Gemeenschappen los kwam te staan van de federale handhavende en misdaadbestrijdende politiefunctie. Dit tweesporenbeleid bemoeilijkt sterk het implementeren van een reëel integraal veiligheidsbeleid waarbij het bestrijden van de oorzaken van radicalisering gelijk opgaat met de strafrechtelijke aanpak ervan.

Een waarachtig integrale veiligheidsbeleid beschouwt de politie als één van de partners in het brede maatschappelijke middenveld die de oorzaken van criminaliteit, onrust en sociale wanorde trachten te beheersen. 'Community policing' houdt in die zin een essentiële *preventieve* opdracht in: het voorkomen dat er zich problemen verdichten in bepaalde groepen of op specifieke plaatsen en de ambitie om bij te dragen aan het terugdringen van de oorzaken van een en ander.

Om het terreurfenomeen aan te kunnen moet, daar waar het gaat om radicalisering van jongeren, de voedingsbodem van die radicalisering bestreden worden. Heel concreet komt dat neer op het verschaffen van tewerkstelling, van degelijk onderwijs en sociale huisvesting, van bijstand en zorg. Uiteraard gaat het hier om een gemeenschappelijke opdracht van de publieke overheid, tot op grote hoogte van het gemeentelijk beleid. Buurthuizen, straathoek- en jeugdwerkers, opvoeders, inburgerings- en hulpverleningscentra en vele anderen moeten daartoe bijdragen, samen met diverse gemeentelijke diensten.

De politiehervorming van de vorige eeuwwisseling dreef in grote mate op de grondgedachte de politieonele werking nauw te laten aansluiten op het gemeentelijke beleid, zodat precies het hoger genoemde 'integraal veiligheidsbeleid' reële kansen zou krijgen. De ervaring leert dat een evenwichtig integraal veiligheidsbeleid een lange adem behoeft en slechts resultaten oplevert wanneer het geschraagd

14 Vilvoorde maakt geen deel uit van het Brusselse Gewest, maar ligt wel langs de kanaalzone en telt 28 gekende Syriëgangers.

15 Laken is geen zelfstandige gemeente in het Brusselse Gewest, maar is een onderdeel van de stad Brussel.

16 P. PONSAERS en E. DEVROE, "Het Kanaalplan, het aanhouden van het verhoogde dreigingsniveau en de sluipende privatisering" in *Cahiers Politiestudies* 2016, 213-237.

17 De minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is sinds 1 juli 2014, als gevolg van de zesde Belgische Staatshervorming, bevoegd voor veiligheid.

wordt door verschillende partners met elk een eigen rol en verantwoordelijkheid. Die premissen liggen momenteel niet voor in Brussel. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het jaarverslag 2014 van het Vast Comité P, *in tempore non suspecto*, waarschuwt voor een groeiende kloof tussen politie en bevolking in een aantal politiezones in Brussel, onder meer in Molenbeek.

Het hernemen van het oude voorstel van samensmelting van de zes politiezones van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is op zich best verdedigbaar, en onzes inziens zelfs noodzakelijk, voor zover evenwel een en ander gepaard gaat met de samenvoeging van de 19 Brusselse gemeenten tot één bestuursniveau of tot één stedelijk gebied. Het is slechts op deze manier dat een integraal veiligheidsbeleid ook in Brussel vorm gegeven kan worden. Het creëren van één Brusselse politiezone, zonder te raken aan de 19 afzonderlijke gemeenten, kan echter enkel maar tot een grotere afstand tussen het bestuur en de politie leiden en meteen ook tot minder gemeenschapsgerichtheid¹⁸.

Het voorstel van de Brusselse CD&V parlementsleden Grouwels en Delva die pleiten voor een Regeringscommissaris tegen terreur voor Brussel onder de minister van Binnenlandse Zaken, steunt op het Parijse model waar de Parijse politieprefect de nationale politie in de stad aanstuurt vanuit het centralistisch departement Binnenlandse Zaken. In een dergelijk model wordt het hoger aangestipte

tweesporenbeleid echter enkel maar versterkt. Een en ander weerspiegelt immers de dominante beleidsopvatting die politici hebben over de 'ware aard' van het politiewerk, met name *misdaadbestrijding*. Nochtans weten we dat de invloed van politie op criminaliteit, radicalisering en terreur zeer beperkt is omdat de oorzaken ervan zich buiten de invloedssfeer van de politie bevinden¹⁹.

Met deze gegevens voor ogen is de Duitse oplossing sterk het overwegen waard²⁰. De federale Duitse Bondsrepubliek heeft voor de hoofdstad Berlijn immers een bijzondere regeling uitgewerkt die erop neerkomt dat de president van de Deelstaat Berlijn meteen ook de functie van burgemeester van de volledige stad Berlijn opneemt²¹. Op deze wijze heeft hij tezelfdertijd greep zowel op het politieel optreden als op het sociaal preventief beleid in de metropool. Een dergelijke oplossing komt tegemoet aan de bezwaren die hoger in deze opiniebijdrage genoemd werden, het blijkt werkbaar in een federaal land én is toepasbaar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Een en ander impliceert evenwel meteen ook dat de 19 Brusselse burgemeestersposten ingeruild worden voor één. Pas als dat gerealiseerd wordt kan er een ware afstemming zijn tussen misdaadbestrijding en bestuurlijk beleid in de 19 Brusselse gemeentes en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Enkel met de samenvoeging van de zes politiezones halen we het niet. Daarvoor is echt wel meer nodig...

- 18 P. PONSAERS *et al.*, "Policing European metropolises" in P. PONSAERS *et al.* (ed.), *European Journal of Policing Studies* 2014 (themanummer), afl. 1, 3-13.
- 19 P. PONSAERS en E. DEVROE, "De toekomst van Europese nationale politiebestedingen?" in P. PONSAERS *et al.* (ed.), *Toekomstpolitie. Triggers voor een veldragen debat*, Antwerpen/Apeldoorn, Maklu, 2015, 45-85.
- 20 P. PONSAERS *et al.*, "Policing European metropolises" in P. PONSAERS *et al.* (ed.), *European Journal of Policing Studies* 2014 (themanummer), afl. 1, 3-13.
- 21 H. ADEN en E. DE PAUW, "Policing Berlin. From separation by the iron curtain to the new German capital and a globalised city", *European Journal of Policing Studies* 2014 (themanummer), afl. 1, 13-30.